

Asia C-621/21**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

6.10.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:Administrativen sad Sofia grad (Sofian kaupungin
hallintotuomioistuin, Bulgaria)**Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:**

29.9.2021

Kantaja:

WS

Vastaaja:Intervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri
Ministerskia savet (valtioneuvoston alaisuudessa toimivan
kansallisen pakolaisviraston kuulemistoimisto)**Pääasian kohde**

Direktiivin 2011/95/EU vaatimukset, jotka koskevat kansainvälisen suojelun myöntämistä tapauksessa, jossa sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohdistetaan naisiin perheväkivallan muodossa; vaihtoehtoinen mahdollisuus saada toissijaista suojelua, kun otetaan huomioon olemassa olevat uhkaukset kunniamurhasta siinä tapauksessa, että hakija mahdollisesti palautetaan alkuperämaahansa

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU, joka on annettu 13.12.2011, tulkinta SEUT 267 artiklan toisen kohdan perusteella

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Ovatko direktiivin 2011/95/EU 17 perustelukappaleen valossa käsitteet ja määritelmät, jotka sisältyvät 18.12.1979 tehtyyn kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen ja naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen, merkityksellisiä sukupuoleen perustuvan naisiin kohdistuvan väkivallan luokitteluksi perusteeksi kansainvälisen suojelun myöntämiseksi pakolaisten oikeusasemasta vuonna 1951 tehdyn Geneven yleissopimuksen ja vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaan, vai onko sukupuoleen perustuvalla naisiin kohdistuvalla väkivallalla kansainvälisen suojelun myöntämisen perusteena direktiivin 2011/95/EU mukaan itsenäinen merkitys, joka eroaa merkityksestä, joka sillä on edellä mainituissa kansainvälisen oikeuden välineissä?

2. Jos tapauksessa, jossa vedotaan sukupuoleen perustuvaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja jossa määritetään kuulumista tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään vainon syynä direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettulla tavalla, kyse on yksinomaan vainon uhrin biologisesta tai sosiaalisesta sukupuolesta (naiseen kohdistuva väkivalta vain hänen naiseutensa vuoksi), voivatko vainon konkreettiset muodot/toimet/teot, jotka mainitaan kyseisen direktiivin 30 perustelukappaleessa olevassa luettelossa, joka ei ole tyhjentävä, olla ratkaisevia arvioitaessa ryhmän näkyvyyttä yhteiskunnassa eli sen erottamisperustetta alkuperämaan olosuhteiden mukaan, vai voivatko nämä toimet liittyä vain direktiivin 2011/95/EU 9 artiklan 2 kohdan a tai f alakohdassa tarkoitettuihin vainoksi katsottaviin tekoihin?

3. Onko biologinen tai sosiaalinen sukupuoli siinä tapauksessa, että suojelua hakeva henkilö vetoaa perheväkivallan muodossa ilmenevään sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan, riittävä peruste tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen määrittämiseksi direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan, vai onko lisäksi yksilöittävä erottamisperuste, kun direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohtaa tulkitaan kirjaimellisesti sanamuodon mukaan, jolloin edellytysten pitää olla olemassa kumulatiivisesti ja sukupuolta koskevien seikkojen vaihtoehtoisesti?

4. Onko direktiivin 2011/95/EU 9 artiklan 3 kohtaa siinä tapauksessa, että hakija vetoaa siihen, että perheväkivallan muodossa ilmenevään sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan syyllistyy muu kuin valtiollinen toimija, joka harjoittaa vainoa direktiivin 2011/95/EU 6 artiklan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla, tulkittava siten, että syy-yhteyden kannalta on riittävää, että 10 artiklassa mainittujen vainon syiden ja vainoksi katsottavien tekojen välillä on 1 kohdassa tarkoitettu yhteys, vai onko suojelun puuttuminen väitettyä vainoa vastaan

ehdottomasti todettava, tai onko yhteys olemassa niissä tapauksissa, joissa muut kuin valtiolliset toimijat, jotka harjoittavat vainoa, eivät miellä yksittäisiä vainoksi tai väkivallaksi katsottavia toimia sinänsä sukupuoleen perustuviksi?

5. Voiko todellinen uhkaus kunniamurhasta mahdollisessa alkuperämaahan palauttamisen tapauksessa ja muiden edellytysten täytyessä olla peruste toissijaisen suojelun saamiseksi direktiivin 2011/95/EU 15 artiklan a alakohdan, luettuna yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 artiklan (keneltäkään ei saa riistää hänen elämänsä tahallisesti) kanssa, mukaan, vai onko se luokiteltava haitaksi direktiivin 2011/95/EU 15 artiklan b alakohdassa, luettuna yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan kanssa, tarkoitettulla tavalla, kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on sitä tulkinnut arvioidessaan muiden sukupuoleen perustuvien väkivaltaisuuksien vaaraa kokonaisuudessaan, tai riittääkö tämän suojelun saamiseksi se, että hakija ei subjektiivisesti halua turvautua alkuperämaan suojeluun?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus, 78 artiklan 1 kohta

Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston **direktiivi 2011/95/EU**, erityisesti 17, 29 ja 30 perustelukappale sekä 2 artiklan d ja f alakohta, 4 artiklan 3 kohdan c alakohta, 6 artikla, 7 artiklan 2 kohta, 9 artiklan 1–3 kohta, 10 artiklan 1 ja 2 kohta

Kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston **direktiivi 2013/32/EU**, erityisesti 33 artiklan 2 kohta ja 40 artiklan 2 ja 3 kohta

Naispuolisten pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tilanteesta EU:ssa **8.3.2016 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma (2015/2325(INI))**, erityisesti 13, 15 ja 18 kohta

Ehdotuksesta neuvoston päätökseksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen tekemisestä Euroopan unionin osalta **12.9.2017 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma**

Euroopan parlamentin päätöslauselma 4.4.2019 Euroopan unionin tuomioistuimen lausunnon pyytämisestä siitä, ovatko ehdotukset Euroopan unionin liittymisestä Euroopan neuvoston yleissopimukseen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta sopusoinnussa perussopimusten kanssa, sekä liittymiseen sovellettavasta menettelystä (2019/2678(RSP))

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta turvapaikanhaun ja palauttamiskiellon osalta **11.5.2017 annettu neuvoston päätös (EU) 2017/866**

Viittaukset unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön

Tuomio (suuri jaosto) 14.5.2020, FMS ym. (yhdistetyt asiat C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367), erityisesti 192, 196 ja 197 kohta

Tuomio 7.11.2013, X ym. (yhdistetyt asiat C-119/12–C-201/12, EU:C:2013:720), 45–47 kohta

Tuomio 4.10.2018, Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801), 89 kohta

Kansainvälisen oikeuden määräykset, joihin viitataan

Pakolaisten oikeusasemaa koskeva Genevessä 28.7.1951 allekirjoitettu yleissopimus, sellaisena kuin se on täydennettynä ja muutettuna 31.1.1967 New Yorkissa allekirjoitetulla pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla (jäljempänä Geneven yleissopimus), erityisesti johdanto-osa ja 1 artiklan A kohdan 2 alakohta

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (jäljempänä CEDAW-sopimus), jonka Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 18.12.1979, erityisesti 1 artikla

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean (jäljempänä CEDAW-komitea) **antamat yleiset suositukset**, erityisesti N:o 19, 24 ja 25

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva yleissopimus, jonka Euroopan neuvoston ministerikomitea teki 7.4.2001 (jäljempänä Istanbulin yleissopimus), erityisesti 2, 3, 60 ja 61 artikla

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty yleissopimus (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus), erityisesti 2, 3 ja 15 artikla

Viittaukset Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 9.6.2009, OPUZ v. Turkki (nro 33401/02), 97 ja 98 kohta

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 20.7.2010 N v. Ruotsi (nro 23505/09), 55, 59, 60, 61 ja 62 kohta

Kansallinen lainsäädäntö

Zakon za ubezhishteto i bezhantsite (turvapaikasta ja pakolaisista annettu laki, jäljempänä ZUB), erityisesti 8, 9, 13 ja 76 b § sekä ZUB:n täydentävien säännösten 1 §:n 5 ja 6 momentti

Lyhyt kuvaus tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantaja WS on Turkin tasavallan kansalainen, joka on etniseltä alkuperältään kurdi, sekä sunnimuslimi ja eronnut. Vuoden 2018 kesäkuussa hän poistui laillisesti kansallinen passi ja työviisumi hallussaan Turkista kohti Bulgariaa. Kantaja saapui Plovdivin kaupunkiin Bulgariassa. Hän hankki salakuljettajan välityksellä yhden viikon viisumin Saksaan ja matkusti lentokoneella Berliiniin tätinsä luokse. Kantaja teki siellä 21.6.2018 suojelua koskevan hakemuksen, mutta päätöksellä, jonka Darzhavna agentsia za bezhantsite (kansallinen pakolaisvirasto, jäljempänä DAB) teki 28.2.2019 Saksan liittotasavallan vastaanottopyynnön perusteella, hänet siirrettiin takaisin Bulgariaan hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa käsittelyä varten.
- 2 Vuoden 2019 lokakuussa järjestetyissä kolmessa kuulemistilaisuudessa hakija ilmoitti, että hänellä on ollut Turkissa ongelmia entisen aviopuolisonsa BS:n, jonka kanssa hänen perheensä järjesti pakkoavioliiton ja jonka kanssa hänellä on kolme tytärtä, kanssa. Useiden väkivaltaisuuksien, joiden seurauksena kantaja oli toistuvasti sijoitettuna naispuolisille väkivallan uhreille tarkoitettuihin turvakoteihin, jälkeen hän jätti puolisonsa vuoden 2016 syyskuussa ja muutti yhteen toisen miehen kanssa. Hän solmi viimeksi mainitun kanssa vuonna 2017 uskonnollisen avioliiton, josta on syntynyt poika. Kantaja ei ole saanut biologiselta perheeltään tukea yhteenotoissa, joita hänellä on ollut BS:n kanssa. Kantaja ilmoittaa pelkäävänsä henkensä puolesta ja esittää todisteita siitä, että entinen aviopuoliso, tämän perhe ja kantajan biologinen perhe ovat uhanneet häntä ja että hän pelkää näiden riistävän hänen henkensä, mikäli hän palaisi Turkkiin. Kantaja on eronnut ensimmäisestä aviomiehestään virallisesti vuoden 2018 syyskuussa, jolloin hän oli jo lähtenyt Turkista.
- 3 DAB:n johtaja hylkäsi 21.5.2020 tekemällään päätöksellä WS:n kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteettomana. Kyseinen viranomaisen katsoo, että kantajan ilmoittamat Turkista lähtemisen syyt ovat merkityksettömiä kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen kannalta. Sen mukaan niitä ei voida yhdistää mihinkään Bulgarian laissa mainittuihin syihin eli perusteltuun pelkoon joutua vainotuksi ”rodun”, uskonnon, kansallisuuden, poliittisen mielipiteen tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen perusteella. Hakija ei myöskään ole väittänyt joutuneensa vainotuksi sukupuolensa vuoksi. Tästä päätöksestä tehdyn valituksen jälkeen Administrativen sad Sofia grad (Sofian kaupungin hallintotuomioistuin, Bulgaria) ja Varhoven administrativen sad (ylin hallintotuomioistuin, Bulgaria) vahvistivat sen.

- 4 WS teki 13.4.2021 uuden kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen ja liitti siihen yhdeksän uutta kirjallista todistetta, joita hän pitää merkityksellisinä henkilökohtaisen tilanteensa ja alkuperämaansa kannalta. Niiden perusteella WS väittää, että hänen osaltaan on olemassa syitä pakolaisaseman myöntämiseksi (ZUB:n 8 §:n 1 momentti) sen vuoksi, että hän kuuluu tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään eli naisiin, jotka ovat kokeneet perheväkivaltaa ja jotka ovat kunniarikosten mahdollisia uhreja. Hakemuksessa mainitaan, että vainoa harjoittavat muut kuin valtiolliset toimijat, joilta Turkin valtio ei voi hakijaa suojella riippumatta siitä, mitä toimenpiteitä se toteuttaa. Mahdollista palauttamista Turkkiin vastustetaan siksi, että kyseisellä ulkomaalaisella ei ole siellä ketään henkilöä, johon hän voisi luottaa, ja että hän pelkää, että hänen entinen aviomiehensä riistää hänen henkensä tai että hän joutuu tämän perheen tai oman biologisen perheensä tekemän kunniamurhan uhriksi tai että hänet pakotetaan jälleen solmimaan avioliitto. WS katsoo, että hänen tilanteensa on tällä välin huonontunut, koska hän on saanut lapsen sellaisen miehen kanssa, jonka kanssa hän ei ole avioliitossa. Uutena seikkana hän mainitsee Turkin vetäytymisen Istanbulin yleissopimuksesta vuoden 2021 maaliskuussa. WS väittää täyttävänsä ZUB:n 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetyt edellytykset humanitaarisen aseman myöntämiseksi, koska mahdollinen palauttaminen Turkkiin altistaisi hänet Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 ja 3 artiklassa mainituille loukkauksille.
- 5 DAB:n kuulemisista vastaava toimisto ei hyväksynyt WS:n myöhempää hakemusta, joka koski kansainvälisen suojelun myöntämismenettelyn aloittamista. Kanne, jonka WS on nostanut ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, koskee tätä hylkävää päätöstä. Tämän tuomioistuimen antamasta tuomiosta ei voida tehdä kassaatiovalitusta. Tuomio on lopullinen ja tulee voimaan sen antamispäivänä.

Pääasian asianosaisten tärkeimmät lausumat

- 6 Kantaja vaatii DAB:n kuulemisista vastaava toimiston tekemän päätöksen kumoamista. Kantaja katsoo, että hän on suojelua koskevassa myöhemmässä hakemuksessa esittänyt uusia kirjallisia todisteita henkilökohtaisesta tilanteestaan ja alkuperämaastaan. Hän väittää, että pakolaisaseman myöntämistä koskevat lailliset edellytykset täyttyvät hänen osaltaan ja että hän on esittänyt uusia todisteita humanitaarisen aseman myöntämisedellytyksistä ZUB:n mukaan.
- 7 Vastaaja kiistää kanteen ja vaatii sen hylkäämistä. Vastaaja katsoo, että kirjalliset todisteet on tutkittu riitautetussa päätöksessä ja että hakija ei ole esittänyt sellaisia hänen henkilökohtaista tilannettaan ja alkuperämaata koskevia uusia seikkoja, jotka olisivat pakolaisaseman ja humanitaarisen aseman perusteita ZUB:n mukaan ja joita ei olisi otettu huomioon jo aikaisemman kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen hylkäämisen yhteydessä.
- 8 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan edellytykset unionin tuomioistuimelle esitettävälle ennakkoratkaisupyyntöön täyttyvät.

Tuomioistuin katsoo, että ennakkoratkaisupyyntö voidaan ottaa tutkittavaksi, koska käsiteltävän asian tosiasiallinen ja oikeudellinen tilanne kuuluu unionin oikeuden eli direktiivin 2013/32/EU ja direktiivin 2011/95/EU soveltamisalaan. Asiaa käsittelevä jaosto huomauttaa, ettei se ole voinut yksilöidä samanlaisia kysymyksiä koskevia unionin tuomioistuimen tuomioita, joista olisi hyötyä sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemisen kannalta.

Lyhyt esitys ennakkoratkaisupyyntön perusteluista

- 9 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kantajan pakolaishistoriassa olevien uusien seikkojen olemassaolon arviointi liittyy suoraan sen tutkimiseen, täyttääkö hän kansainvälisen suojelun myöntämistä koskevat aineelliset edellytykset direktiivin 2011/95/EU mukaan. Kyseisen direktiivin 17 perustelukappaleen valossa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää ne kansainvälisen oikeuden välineet, jotka tämän perustelukappaleen mukaan sitovat jäsenvaltioita. Geneven yleissopimuksen ja siihen liittyvän pakolaisten oikeusasemaa koskevan pöytäkirjan lisäksi niitä ovat CEDAW-sopimus ja Istanbulin yleissopimus (erityisesti 34–40 artiklaan sisältyvien oikeudellisten määritelmien osalta). Vaikka viimeksi mainittua yleissopimusta ei sovelleta Bulgariassa (koska se on Bulgarian perustuslakituomioistuimen antaman ratkaisun mukaan ristiriidassa Bulgarian perustuslain kanssa, eikä sitä sen vuoksi voida ratifioida), ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että se on merkityksellinen direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohdan kannalta, kun alkuperämaan olosuhteita arvioidaan sen tilanteen varalta, että hakija mahdollisesti palautetaan sinne (kun erityisesti otetaan huomioon Turkin vetäytyminen kyseisestä yleissopimuksesta).
- 10 Pääasiallinen kysymys, joka käsiteltävässä asiassa tulee esiin sovellettavien kansainvälisen oikeuden sopimusten yhteydessä, on se, voiko ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin arvioidessaan ”sukupuoleen perustuvan naisiin kohdistuvan väkivallan” käsitettä tukeutua CEDAW-sopimuksessa ja Istanbulin yleissopimuksessa oleviin oikeudellisiin määritelmiin, vai onko tällä käsitteellä itsenäinen merkitys. **Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys** esitetään näiden seikkojen selventämiseksi.
- 11 **Toisen ennakkoratkaisukysymyksen** osalta asiaa käsittelevä jaosto katsoo, että Yhdistyneiden kansakuntien CEDAW-komitean antamat yleiset suositukset N:o 19, 24 ja 25 sisältävät hyödyllisiä tulkintaohjeita. Näiden ohjeiden mukaan sukupuoleen perustuva väkivalta määritellään yhtäältä väkivallaksi, joka kohdistuu naiseen hänen naiseutensa vuoksi tai joka kohdistuu suhteellisesti useimmin naisiin, ja joka toisaalta määritellään väkivallaksi, joka kohdistuu naisryhmiin, jotka kuuluvat haavoittuvassa tai epäedullisessa asemassa oleviin ryhmiin, tai joka kohdistuu naisryhmiin, jotka sen syrjinnän lisäksi, joka kohdistuu heihin naisina, voivat olla alttiina myös moninkertaiselle syrjinnälle, joka perustuu muihin syihin, kuten ”rotuun”, etniseen tai uskonnolliseen identiteettiin, vammaisuuteen, ikään tai muihin tekijöihin.

- 12 Myös Istanbulin yleissopimuksessa ”sukupuoleen perustuva naisiin kohdistuva väkivalta” määritellään väkivallaksi, joka kohdistetaan naiseen hänen naiseutensa vuoksi, ja ”naisiin kohdistuva väkivalta” ihmisoikeuksien loukkaamiseksi. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämä ihmisoikeuksien loukkaaminen voidaan rinnastaa direktiivin 2011/95/EU 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin vainoksi katsottaviin tekoihin. Toisaalta Istanbulin yleissopimuksessa olevan määritelmän mukaan ”perheväkivallalla” tarkoitetaan kaikkia perheen tai kodin sisäisiä tai toistensa entisten tai nykyisten puolisoiden tai kumppanien välisiä ruumiillisen, seksuaalisen, henkisen tai taloudellisen väkivallan tekoja riippumatta siitä, asuuko väkivallantekijä tai onko hän asunut samassa asunnossa uhrin kanssa. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan konkreettiset toimet, jotka on tällä tavoin määritelty sukupuoleen perustuvaksi naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi, vastaavat direktiivin 2011/95/EU 9 artiklan 2 kohdan a ja f alakohdassa tarkoitettuja vainoksi katsottavia tekoja.
- 13 Seuraavaksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkastelee 8.3.2016 annettua Euroopan parlamentin päätöslauselmaa. Siinä korostetaan, että väkivallan ja syrjinnän sukupuoleen perustuvissa muodoissa, kuten seksuaalinen väkivalta, pakkoavioliitto, perheväkivalta, niin kutsutut kunniarikokset ja rangaistava sukupuoleen perustuva syrjintä, on kyse vainosta ja että niiden tulisi olla oikeutettuja syitä turvapaikan hakemiseksi Euroopan unionissa. Jaosto ottaa kuitenkin huomioon myös julkisasiamies Hoganin 11.3.2021 antaman ratkaisuehdotuksen Euroopan parlamentin pyynnöstä aloitetussa lausuntomenettelyssä 1/19 (ECLI:EU:C:2021:198). Ratkaisuehdotuksen 161 kohdan mukaan unionin oikeudessa ei tällä hetkellä säädetä yleisestä velvoitteesta ottaa naisiin kohdistuva väkivalta huomioon yhtenä vainon muotona, joka voi johtaa pakolaisaseman myöntämiseen.
- 14 Siltä osin kuin on kyse sukupuoleen perustuvan naisiin kohdistuvan väkivallan luokittelusta perusteeksi kansainvälisen suojelun myöntämiselle, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, kuinka sen on tulkittava tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen käsitettä direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan. Erityisesti herää kysymys siitä, onko vainon uhrin biologinen tai sosiaalinen sukupuoli (naiseen kohdistuva väkivalta vain hänen naiseutensa perusteella) riittävä tällaisen kuulumisen toteamiseksi. Vai voivatko vainon konkreettiset muodot/toimet/teot olla ratkaisevia arvioitaessa ryhmän näkyvyyttä yhteiskunnassa (eli sen erottamisperustetta), jolloin alkuperämaassa vallitsevat olosuhteet olisi otettava huomioon? Lopuksi on selvitettävä, voivatko nämä toimet liittyä vain direktiivin 2011/95/EU 9 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuiksi vainoksi katsottaviin tekoihin. Toisin sanoen kyse on siitä, olisiko silloin, kun direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohtaa tulkitaan kirjaimellisesti sanamuodon mukaan, yksilöitävä muu erottamisperuste tälle ryhmälle.
- 15 **Kolmatta ennakkoratkaisukysymystä** koskevissa perusteluissaan asiaa käsittelevä jaosto toteaa, että direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen määritellään

kahdella edellytyksellä, joiden on täytyttävä kumulatiivisesti. Ryhmän jäsenten on yhtäältä jaettava jokin luontainen ominaisuus tai heillä on oltava yhteinen tausta, jota ei voida muuttaa, tai heille on yhteistä sellainen ominaisuus tai usko, joka on niin keskeinen osa identiteettiä tai omaatuntoa, ettei heitä pitäisi vaatia luopumaan siitä. Toisaalta tällä ryhmällä on oltava selvästi erottuva identiteetti asianomaisessa maassa, koska ympäröivä yhteiskunta mieltää sen erilaiseksi.

- 16 Lisäksi tässä säännöksessä mainitaan nimenomaisesti, että sukupuoleen perustuvat seikat, mukaan lukien sukupuoli-identiteetti, ovat merkityksellisiä kyseisen käsitteen kannalta, mutta konjunktion ”tai” käyttäminen viittaa vaihtoehtojen olemassaoloon: ”määritettäessä kuulumista tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään tai tällaisen ryhmän piirteitä”.
- 17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa, että tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen määritelmää ei voida tarkastella irrallaan alkuperämaan olosuhteista. Se toteaa kuitenkin, että arvioitaessa sitä, onko väitetty perheväkivalta luokiteltava sukupuoleen perustuvan väkivallan muodoksi, on otettava huomioon se, että sen on koskettava naisia kaikilla yhteiskunnan tasoilla riippumatta heidän iästään, koulutuksestaan, tuloistaan, sosiaalisesta asemastaan tai alkuperämaastaan. Eräissä yhteiskunnissa perheväkivaltaa kuitenkin pidetään liian usein henkilökohtaisena ongelmana, johon suhtaudutaan liian suvaitsevasti. Tämän vuoksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on vieläkin vaikeampi todeta, onko sukupuoleen perustuvan väkivallan (perheväkivallan) konkreettinen muoto/toimi/teko ratkaiseva arvioitaessa ryhmän näkyvyyttä yhteiskunnassa osana direktiivin 2011/95/EU 10 artiklan 1 kohdan d alakohdassa olevaa määritelmää. Väitetyn sukupuoleen perustuvan väkivallan erityispiirre on sen sijaan se, että uhri tuntee ennestään väkivaltaa harjoittavan henkilön ja että uhri on usein taloudellisesti tai muulla tavoin riippuvainen tekijästä, mikä vahvistaa pelkoa tehdä ilmoitus tästä väkivallasta. Tämän seurauksena uhri saattaa joutua uudelleen tekijän tai perheen harjoittaman väkivallan kohteeksi. Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että on olemassa lisäperusteluja, jotka puhuvat sitä vastaan, että sukupuoleen perustuvan väkivallan muoto/teot ovat ratkaisevia perheväkivallan, johon käsiteltävässä asiassa konkreettisesti vedotaan, kannalta arvioitaessa ryhmän näkyvyyttä yhteiskunnassa direktiivin 2011/95/EU puheena olevassa säännöksessä tarkoitetulla tavalla.
- 18 **Neljättä ennakkoratkaisukysymystä** koskevissa perusteluissaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tekee välipäätelmän: kun käsiteltävässä asiassa määritetään kuulumista tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään, merkitystä on yksinomaan hakijan biologisella tai sosiaalisella sukupuolella. Tuomioistuimen mukaan edellä mainittua tulkintaa tukevat direktiivin 2011/95/EU 30 perustelukappale ja 4 artiklan 3 kohdan c alakohta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo erityisesti, että naiseen kohdistuvaa väkivaltaa hänen naiseutensa vuoksi on pidettävä merkityksellisenä väkivallan syynä. Uhri on kärsinyt useista sukupuoleen perustuvan väkivallan konkreettisista muodoista/toimista/teoista, mukaan lukien väitetty perheväkivalta ja uhkaus kunniamurhasta. Jos nämä konkreettiset toimet/teot täyttävät laadultaan ja toistuvuudeltaan direktiivin

2011/95/EU 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna vakavuusasteen ja ne voidaan luokitella perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien vakavaksi loukkaamiseksi, sukupuoleen perustuva väkivalta on peruste pakolaisaseman myöntämiselle, mikäli hakija osoittaa, että hänellä on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vastaavan vainon kohteeksi.

- 19 Tästä huolimatta asiaa käsittelevä jaosto suhtautuu epäilevästi siihen, voiko väitetty perheväkivallan muodossa ilmenevä sukupuoleen perustuva väkivalta olla peruste kansainvälisen suojelun saamiseksi. Esiin nousee kysymys siitä, kuinka direktiivin 2011/95/EU 9 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu syy-yhteys tapauksissa, joissa vedotaan siihen, että väkivaltaan on syyllistynyt muu kuin valtiollinen toimija, joka harjoittaa vainoa, on todettava direktiivin 2011/95/EU 6 artiklan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Kun otetaan huomioon konjunktio ”tai”, jota käytetään direktiivin 2011/95/EU 29 perustelukappaleessa ja 9 artiklan 3 kohdassa, syy-yhteyttä tulkitaan seuraavasti: (i) yhteys vainon syiden ja vainoksi katsottavien tekojen välillä tai (ii) yhteys vainon syiden ja teot estävän suojelun puuttumisen välillä tapauksissa, joissa vainon syiden ja vainoksi katsottavien tekojen välillä ei ole yhteyttä.
- 20 Direktiivin 2011/95/EU 6 artiklan c alakohdassa olevan määritelmän mukaan tilanteessa, jossa väitettyä vainoa harjoittaa muu kuin valtiollinen toimija, on kuitenkin osoitettava, että a ja b alakohdassa mainitut toimijat ovat kykenemättömiä tai haluttomia tarjoamaan 7 artiklassa määriteltyä suojelua vainoa tai vakavaa haittaa vastaan. Vastaavasti konkreettisessa väkivaltatapauksessa olisi ehdottomasti todettava syy-yhteys suojelun puuttumiseen alkuperämaassa. Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös, onko kyseisen direktiivin 9 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna syy-yhteyden toteamisen kannalta merkityksellistä se, etteivät muut kuin valtiolliset toimijat, jotka harjoittajat vainoa, eivätkä uhrin miellä yksittäisiä vainoksi tai väkivallaksi katsottavia toimia sinänsä sukupuoleen perustuviksi tai katso, että ne kohdistetaan uhuriin yksinomaan tämän biologisen tai sosiaalisen sukupuolen vuoksi. Kuinka tätä kysymystä on arvioitava erityisesti siinä tapauksessa, että hakijat eivät pakolaishistoriansa kuvailun yhteydessä ole ilmoittaneet, että heillä on ollut ”sukupuoleen perustuvia ongelmia”? Vastaavasti hallintoviranomainen katsoi myös käsiteltävässä asiassa, että ”hakija on täysi-ikäinen eikä hän ole ilmoittanut joutuneensa vainotuksi sukupuolensa vuoksi”.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää **viidennen ennakkoratkaisukysymyksen** siltä varalta, että väitettyä vainoa, jota on harjoitettu sukupuoleen perustuvan väkivallan – perheväkivallan – muodossa, ei voida pitää pakolaisaseman myöntämisen perusteena. Tässä tapauksessa olisi tutkittava, täytyvätkö toissijaisen suojelun myöntämisedellytykset eli onko hakija, joka mahdollisesti palautetaan alkuperämaahansa, todellisessa vaarassa joutua kärsimään vakavaa haittaa direktiivin 2011/95/EU 2 artiklan f alakohdassa, luettuna yhdessä 15 artiklan a ja b alakohdan kanssa, tarkoitettulla tavalla. Tältä osin jaosto ottaa huomioon direktiivin 2011/95/EU 34 perustelukappaleen, luettuna yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 2 ja 3 artiklan kanssa, sekä

Istanbulin yleissopimuksen 3 artiklan a kappaleen ja CEDAW-komitean yleissuosituksen N:o 19 1 ja 7 kohdan. Näissä määräyksissä sukupuoleen perustuva väkivalta määritellään perustavanlaatuisen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien loukkaukseksi.

- 22 Tässä yhteydessä asiaa käsittelevä jaosto pohtii, kuinka väitetty uhkaus kunniamurhasta on luokiteltava toissijaisen suojelun kannalta eli onko tällainen uhkaus riittävä sen toteamiseksi, että on olemassa todellinen vaara joutua kärsimään vakavaa haittaa direktiivin 2011/95/EU 15 artiklan a alakohdan mukaan, vai onko se tulkittava epäinhimilliseksi tai halventavaksi kohteluksi direktiivin 2011/95/EU 15 artiklan b alakohdassa, luettuna yhdessä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan kanssa, tarkoitetulla tavalla, kun erityisesti otetaan huomioon hakijan väittämät vaarat uudesta pakkoavioliitosta ja leimautumisesta yhteiskunnassa, joka halveksuu liittyä yksin eläviä naisia, joilla on avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi, sekä pelko joutumisesta uudelleen entisen puolison tai perheen uhriksi.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa erityisesti selvittää, onko direktiivin 2011/95/EU 2 artiklan f alakohdassa olevaan määritelmään sisältyvä subjektiivinen elementti (”joka on – – haluton turvautumaan sanotun maan suojaan”), mukaan lukien kieltäytyminen turvautumasta perheväkivallan uhreille tarkoitettuihin turvakoteihin erityisesti siksi, että se mahdollisesti tarkoittaisi vuosikautia kestäviä vankeuteen rinnastettavia oloja, mikä saa monet palaamaan väkivaltaisiin perhesuhteisiin, koska heillä ei ole miespuolista tai perheen tukea, riittävä toissijaisen suojelun saamiseksi, kun on olemassa todellinen uhkaus kunniamurhasta, jonka edellytyksenä on yksi ainoa teko, jossa tekijä onnistuu.